O FAMILIE MODEL ȘI REZONANȚA EI ÎN COMUNITATE

Tudor COLAC

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” (Chișinău)

Rezumat: Studiile etnografice au relevat importanța familiei în dezvoltarea culturii populare la români, scoțând în evidență rolul ei în transmiterea unor vechi tradiții de creație în artă și larga ei receptivitate față de inovațiile în tehnica muncii curente. În acest context, autorul conchide că familia se prezintă drept o constantă în procesul de făurire a culturii și civilizației unui popor, dar și ca o sursă de valori ce se implementează în mod continuu în realitatea vieții colectivităților și a individului. Apariția ei este rezultatul unui proces îndelung și complex, ce-și are începutul încă în fazele incipiente ale dezvoltării familiei ca unitate socială. În demersul de față, autorul ia în discuție o familie de muzicieni, devenită model pentru localnicii satului Costiceni, dezvăluind valorile spirituale de rezonanță pe care le-a generat de-a lungul anilor comunitatea rurală de unde își trage rădăcinile. Insistând asupra laturii spirituale, va demonstra cum a supraviețuit această constantă socială și cum a devenit pe parcursul anilor un exemplu generator de cultură și civilizație în mediul genuin, grație funcțiilor: etică, educativă, psihologică, politică, juridică și religioasă.

Cuvinte-cheie: familie, model, Captari, muzicieni, moștenire spirituală, cultură populară, patrimoniu cultural.

Abstract: Ethnographic studies have revealed the importance of the family in the development of popular culture among Romanians, highlighting its role in transmitting old creative traditions in art and its wide receptivity to innovations in current work technique. In this context, the author concludes that the family presents itself as a constant in the process of shaping the culture and civilization of a people, but also as a source of values that is continuously implemented in the reality of community and individual life. Its appearance is the result of a long and complex process, which has its beginning in the early stages of the development of the family as a social unit. In the present approach, the author discusses a family of musicians, who became a model for the locals of Costiceni village, revealing the spiritual values of resonance that it generated over the years to the rural community from which it draws its roots. Insisting on the spiritual side, he will demonstrate how this social constant has survived and how over the years it has become a generative example of culture and civilization in the genuine environment, thanks to its functions: ethical, educational, psychological, political, legal and religious.

Key-words: family, model, Captari, musicians, spiritual heritage, popular culture, cultural heritage.

Inițiat, în măsura competenței, în problematica despre concepțiile și experiența transmiterii intergeneraționale a modelelor culturale în cadrul familiei,

ne-am propus să urmărim evaluarea situației într-o familie de la Costiceni, familie pe care autorul acestor rânduri o consideră drept model, iar un sondaj ar defini conceptul fundamental pe care se poate sprijini procesul educativ în societatea contemporană. Drept ipoteză în acest sondaj ne servește ideea că familia actuală, ca unitate-nucleu din societatea românească tradițională, concomitent cu funcțiile sale economico-sociale, își menține și funcția de mediu propice de realizare a capacităților creative ale personalității, de contacte și schimb de valori spirituale cu fondul culturii populare, a celei culte, asigurând un proces continuu de căutări și inovații.

Gândul nostru a fost orientat spre o familie din care fac parte bunici, părinți, feciori și fiice, nepoți și strănepoți, care, împreună cu rudele de alte grade, alcătuiesc un grup familial polivalent ca orientare cultural-artistică. Alegerea noastră s-a oprit asupra familiei lui Toadere al lui Ion al lui Nistor Captari, cunoscută mult prea bine în sat și departe peste hotare. Am luat această decizie în urma evaluării de tip participativ a înaintașilor acestei vițe, cu studii speciale, dar și autodidacți în domeniul creativității artistice, afirmați prin producerea de noi sensuri valorice pe lângă cele tradiționale, moștenite de la comunitatea sătească, și coparticiparea unor agenți externi ai familiei, care, de altfel, activând în cadrul primăriei sau în alte instituții, sunt angajați ai școlii de cultură generală sau de muzică, arte plastice, funcționari din sfera bugetară (medici, profesori, angajați ai grădiniței ori ai filarmonicii) și nu numai, am considerat binevenită și chiar oportună contribuția lor, inclusiv și ca studenți, la rezultatele studiului propus.

Și, de ce să nu recunosc, metodologia, operaționalizarea conceptelor de bază ale cercetării se întemeiază pe verificarea unor ipoteze ale clasicilor etnologiei românești, conform cărora familia, pe lângă latura materială, care este formată din relațiile economice și patrimoniale dintre membrii săi, a reușit să supraviețuiască datorită laturii ei spirituale, în care intră funcțiile *etică, educativă, psihologică, politică, juridică și religioasă*.¹

În concluzie, la aceste consemnări: prin complexitatea și multilateralitatea manifestărilor sale, familia s-a impus ca o categorie etnologică microstructurală la o etapă relativ târzie de dezvoltare umană.

Însă, anume familia a fost dintotdeauna modelul generator de cultură și civilizație prin care fiecare comunitate, fiecare popor și-a exprimat devenirea istorică, gândirea și sensibilitatea, aspirațiile spre sublim, lupta cu vicisitudinile

1 Vezi și: COLAC, Tudor. *Familia: valori și dimensiuni culturale*. Chișinău: Editura Universul, 2005, 348 p.

vremurilor, întreaga lui evoluție spre o viață mai bună. Astfel, familia ne apare și ca o reflectare a realității socio-culturale la fiecare etapă a dezvoltării sale istorice, iar valorile create compun tradițiile familiale moștenite și reclădite de fiecare generație...

Despre faimosul lăutar al Costicenilor, Toadere al lui Ionică al lui Nistor Captari, am scris și am publicat un studiu de caz în prestigioasa revistă de la Iași, România, „*Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei*” (nr. 1/ XVIII, 2019), articol mult apreciat de specialiștii din Țară, după cum ne-a relatat etnologul Marcel Lutic, secretarul de redacție al „Anuarului”. O variantă a aceluia studiu de caz am inserat-o și în monografia „*Satul din suflet*”. Din carte nu puteau lipsi nici eseurile dedicate fraților Vasile și Vladimir Captari, feciorii lui Toadere Captari: „*Medicul Vasile Captari, un pionier al urologiei moderne*” și „*Vladimir Captari, personalitate de factură enciclopedică*”, ambele scrise la începutul anului 2017. Și un detaliu demn de a fi luat în seamă: cartea sa „*Îmi amintesc cum toate au început...*” („Я помню как все начиналось”, în variantă electronică, autor Vladimir Captari, membru al Asociației Europene a Urologilor cu sediul la Bruxelles, publicație ce datează cu anul 2012) este dedicată tatălui Toadere Captari (1910-1999), mamei Elena (1917-2000), fratelui Vasile (1937-2003), surorilor Fevronia (1940-2001), Maria, Ana și Olga. Cartea exprimă și un omagiu soției Nadejda, fiului Oleg, fiicei Ana și soacrei Maria pentru susținere și colaborare, dar și buneilor Ion și Parascheva Captari.

În contextul dat, vă rog să vă imaginați, stimați cititori, sentimentele de bucurie trăite de Toadere Captari când, cel care i-a cerut mâna fiicei sale Ana, cunoscută cu supranumele Anițuca, ginerele Vladimir Caba a venit să cânte la vioară în taraful satului. Apropo, la momentul când scriu aceste rânduri privesc o fotografie din acei ani și conștientizez că violonistul Vladimir Caba este singurul în viață din fosta componență a tarafului.

În taraful de atunci mai cântau trei verișori ai tatălui: Toadere al lui Constantin Captari, solist la vioară, nai, fluier și ocarină, renumit meșter în confecționarea instrumentelor populare, dirijor de orchestră și de cor; Captari Leonte al lui Ion și Captari Hariton al lui Constantin, la fel un violonist dotat. De remarcat că în 1967 taraful din Costiceni devine laureat al Festivalului de folclor de la Kiev, având-o în componența sa pe celebra Sofia Rotaru, artistă a poporului din Ucraina, Republica Moldova și URSS. Au participat și la festivalul mondial al tineretului de la Berlin.

Cei șase copii – patru fiice și doi fii – își deapănă amintirile despre cuibul părintesc aidoma unei filarmonici sătești, unde nu conteneau repetițiile. Tatăl, Toa-

dere Captari, a rămas în memoria consătenilor și ca un arhitect popular – a construit cinci case pentru copiii săi cu mâinile proprii, din temelie până în acoperiș.

Lumea l-a admirat și ca un inginer talentat, dar și ca pe un cizmar priceput. În curtea casei părintești, se mai păstrează moara mecanică inventată și construită de el, care, în anii de tristă pomină a foametei din 1946-1947, a salvat viețile a sute de consăteni. Iar gestul de noblețe al fiului mezin Vologhița, de a păstra casa părintească drept Muzeu al familiei Captari, este cu atât mai demn de aprecierea comunității. Călătorind prin amintiri, Vologhița își deapănă până în prezent filmul vieții: despre cei patru ani de studii la vioară, când ascundea registrul cu note mici la solfegiu... să nu-l supere pe tata.

Ce au deprins frații și surorile de la mama Elena, la fel nepoții și strănepoții? Înțelepciunea spiritului și a credinței în Dumnezeu. Amândoi, împreună cu soțul, au altoit în sufletele celor dragi bunătatea, demnitatea, sinceritatea, preceptele creștinismului ortodox din *Cele zece porunci* și din *Crez*, din *Tatăl nostru* și din muzica ce însoțește *Sfânta Liturghie*. În anul 1986, când au sărbătorit nunta de aur a părinților, toți cei 38 de descendenți ai familiei Captari au exprimat elogii părinților, buneilor și străbuneilor. Valoarea sfaturilor părintești îi însoțește pe toți în orice situație și totdeauna în această familie, cu numele magnific de Captari...

Pe la sfârșitul anilor '70 ai secolului trecut, Vologhița Captari a fost prim-solist într-o formație ce se înscria într-o formulă, pe atunci la modă, de ansamblu vocal-instrumental (grupurile AVI, rus. VIA), din repertoriul cărora nu trebuia să lipsească piesa *Naș adres Sovetskii Soiuz (Adresa noastră este Uniunea Sivietică)*. Din ansamblul costicenian făceau parte Victor Rotaru – orgă electrică (ionică), Vasile Chiriac – tobe (percuționist), Ion Sârbu – chitară-bas, Vologhița Govorceanu – chitară solo, Vologhița Captari – solist vocalist. În rezervă erau elevii Vasile Colac și Alexandru Rața, secundați de Ion Sârbu, care studiau pe atunci țambalul.

Repertoriul vocal al lui Vologhița Captari era format din piese în vogă, interpretate de Ștefan Petrache, Dan Spătaru, Anda Călugăreanu, Angela Similea. Își amintește că prin clasa a opta, împreună cu colegii săi de atunci, au plecat la Cernăuți, la concertul susținut de Angela Similea pe scena din Parcul Central. Pe atunci, Vologhița Captari studia vioara la Școala de muzică din sat și făcea acest lucru la îndemnul și insistența tatălui său, care își dorea urmași în familie și pe făgașul muzicii. Așa s-a întâmplat că, pe timpul Olimpiadei, prin '80, a fost furată chitara din incinta Școlii de muzică, după care a urmat și desființarea AVI, mult agreat de tinerii din sat.

Însă muzica, vorba tatălui: „hrană pentru minte”, la fel ca și pictura, pe care a îndrăgit-o împreună cu fratele Vasilică, i-a ajutat mult în viață și în cariera lor profesională de medici.

Prin anii '60-'80 ai secolului trecut, Toadere al lui Ion Captari și verii săi, Toadere și Hariton ai lui Constantin Captari, erau considerați, pe drept cuvânt, cei mai buni muzicieni din sat, cât și din întreaga regiune Cernăuți. Apreciați ca o adevărată comoară a comunității, rezultată din munca lor culturală de autodidacți care au preluat moștenirea spirituală a satului tradițional românesc (constituită într-o perioadă care a precedat epoca industrială) păstrând-o, înmulțind-o și transmițând-o mai departe. Respectați, iubiți și venerați de comunitate, ei reprezintă până în prezent adevărate modele pentru generațiile în devenire.

În acest context, e de remarcat faptul că, peste decenii, în 2003 UNESCO a emis *Convenția pentru Conservarea Patrimoniului Cultural Imaterial*, intrată în vigoare în 2008, atunci când UNESCO a întocmit o Listă a Patrimoniului Cultural Imaterial cu scopul de a lua sub protecție cele mai valoroase obiecte/elemente culturale din întreaga lume și de a promova înțelegerea semnificației lor culturale. De remarcat că, printr-un compendiu al diferitelor comori orale și imateriale ale omenirii, UNESCO încearcă să atragă atenția asupra importanței conservării patrimoniului cultural drept componentă esențială și depozitar de diversitate artistică de expresie creativă. Spre exemplu, până în prezent, Comisia Națională pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial a descoperit și identificat peste 50 de deținători ai titlului onorific *Tezaur Uman Viu*. Oare familia de muzicieni Captari din Costiceni n-ar fi demnă de acest titlu?

În cele ce urmează, vom relata despre mai mulți membri și descendenți ai căptărenilor.

Tudor Vianu, în *Estetica*, remarcă acea calitate a bunurilor de a se transforma în fapte de conștiință prin intermediul valorilor, relevând importanța lor în cultura umană. Și nepoata lui Toadere Captari, pe nume Iulia Captari-Bidașcu, a confirmat această nobilă misiune. Cuplul familial Iulia și Călin a strălucit mulți ani în șir pe scenele din Costiceni și Cernăuți, dar și din toate satele bucovinene, la multe festivaluri naționale și internaționale. Fiica lor Diana, născută la 10 august 1974, a studiat vioara, a cântat cu vocea în Orchestra de muzică populară „Izvorașul” având ca profesie de bază medicina. Nepoata Cristina, născută la 28 mai 1995, a absolvit Școala de pedagogie, apoi Universitatea de Stat „Iurii Fedcovi” din Cernăuți. În prezent, lucrează profesoară

la școala nr. 2 din același oraș. În copilărie, însă, a activat în componența Ansamblului folcloric „Perla”. Cântecul interpretat cu multă sensibilitate – „*Sunt o fată frumoasă*”, „*Mierlița când e bolnavă*”, „*Hai la horă, măi flăcăi*”, „*E sărbătoare-n sat la noi*”, „*Dragi învățători*” și încă multe altele au fost aplaudate și premiate la festivaluri din Ucraina, Republica Moldova și România, printre care și trofeul/ premiul I la Festivalul Internațional de Folclor „Șimleul Silvaniei” din Oradea.

Lilia, fiica lui Toadere al lui Constantin Captari, la insistența acestuia, a făcut studii la Școala de iluminare culturală din Cernăuți ca interpretă la vioară cu pedagogul Ilie Mischii. După absolvire, o perioadă de timp a făcut parte din orchestra de muzică populară condusă de Toadere Captari, de fapt, realizând visul tatălui. Fiul Gheorghe (Jora) avea atracție pentru jocul dramatic, însă a plecat din viață de timpuriu.

O altă încrengătură cu orientare artistică a arborelui Captari trebuie considerată cea a fratelui Leonte. Fiul acestuia, pe nume Ion, a activat în formația de fluierași îndrumată de profesorul de muzică de la școală Sergiu P. Captari, ansamblu aflat în competiție cu un grup similar, fondat și îndrumat de Toadere al lui Constantin Captari, ansamblu din care a făcut parte și autorul acestor rânduri.

Radu Captari, fiul lui Ion al lui Leonte Captari, a absolvit Conservatorul „Gavril Musicescu” din Chișinău și este actor al Teatrului Evreiesc de Stat din București. Este un excelent interpret al romanțelor rusești și al cântecului lăutăresc românesc. Programele Televiziunii Române abundă în emisiuni cu participarea interpretului cu chitară de la noi din sat, alături de nume notorii de actori, scriitori, muzicieni din România și din alte țări.

În familia lăutarului Toadere al lui Ionică al lui Nistor Captari, după cum ne relatează urmașii lui, a persistat ideea axată pe necesitatea obligatorie a educației muzicale ca disciplină de studiu importantă în procesul educațional-instructiv școlar. Lăutarul autodidact avea ferma convingere că educația muzicală și artistică în genere modelează personalitatea și comportamentul copiilor. Totodată, educația muzicală, componentă principală a educației estetice, facilitează înțelegerea celorlalte materii prin aportul său la dezvoltarea caracterului și aptitudinilor elevului, prin cultivarea capacităților de a aprecia frumosul din artă, ambianță, natură, viața socială – astfel, contribuind la formarea și desăvârșirea personalității. Avem convingerea că anume fiica Ana, numită și Anițuca, împreună cu soțul Vladimir Caba au conștientizat în profunzime ideile educaționale părintești.

Feciorul lor, Ghenadie Caba, născut la 19 aprilie 1969, studiază între anii 1979-1984 clarinetul și saxofonul la Școala de muzică din Costiceni, după care urmează studii de specialitate la Colegiul de muzică „Isidor Vorobkevici” din Cernăuți. În anii afirmării sale, 1991-2015, este profesor de clarinet și director la Școala de muzică din Costiceni. În această perioadă de timp mai predă clarinetul la Școala de muzică din Podvirna. Aceștia au fost ani de autoafirmare glorioasă pe tărâmul interpretativ și pedagogic, ani cu rezultate remarcabile în viața culturală a comunității, în instruirea unui număr impunător de elevi din satele raionului Noua Sulița și cu performanțe demne de luat în seamă în domeniul vieții publice. Anume atunci a cunoscut repertoriul muzical din sat și, trebuie să mărturisesc, de la el am înregistrat, seri la rând, mai multe creații pentru antologia de texte din monografia satului Costiceni.

Mai credem că meritul deosebit al lui Ghenadie, împreună cu soția Valentina, este creșterea în bune condiții educaționale a celor doi copii – Sergiu și Anișoara (numită și Anicuța). Și aici le-a servit exemplu viu mama Ana, fiica lui Toadere și a Elenei Captari. Ana, pe lângă activitatea cu discernământ de croitoreasă și poștăriță, a fost și solistă vocalistă în orchestra de muzică populară condusă de Toadere Captari.

Sergiu, născut la 14 octombrie 1994, în anii de învățătură la Școala medie de cultură generală „Ion Vatamanu”, îmbină studiile generale cu studiile la Școala de muzică din Costiceni, în perioada 01.09.2001-22.05.2010, fiind îndrăgostit de instrumentul de suflat – clarinetul, la care cântă și tatăl său. Debutul în cariera interpretativă instrumentală este încununat de următoarele succese: – la 18 martie 2008 devine laureat al Concursului regional din Cernăuți în domeniul artei ucrainene cu genericul „Nume noi – 2008”, la categoria *Artă muzicală*; – la 7 aprilie 2008 obține titlul de laureat al Concursului regional al elevilor secțiilor de instrumente aerofone și instrumente de percuție; – la 7 mai 2008 câștigă trofeul și titlul de laureat la cel de-al treilea Concurs internațional al tinerilor interpreți la instrumente aerofone și de percuție „Trompetele Bucovinei”; – la 6 aprilie 2010 devine laureat al concursului regional al interpreților la instrumente aerofone etc.

Setea de noi cunoștințe și de avansare profesională îl aduc pe adolescentul Sergiu Caba la 1 septembrie 2010 la Școala de Arte „Isidor Vorobchevici” din Cernăuți, unde, peste patru ani, primește calificarea de artist al orchestrei, profesor de muzică în școli primare specializate în artă, dirijor de orchestră/ansamblu.

În următorii cinci ani, Sergiu Caba își face studiile la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice (AMTAP) din Chișinău, cucerind noi trepte în arta

interpretativă la clarinet sub îndrumarea profesorului Simion Duja. Chiar în anul I de studii academice participă la Concursul Internațional „Ioan Goia” de la Iași, România, la care obține premiul I. În anul II de studii devine laureat al Concursului Internațional „Eugen Coca” de la Chișinău fiind, apreciat cu premiul III. În același an participă la concursul jubiliar al maestrului Simion Duja cu „Fantezia” autorului compusă în memoria lui Gheorghe Târțau. În anul IV de studii participă la *Festivalul Dunării* desfășurat în orașul Ulm, Germania. Tot în perioada studiilor cântă în componența sextetului de clarinetiști, ansamblu condus de Victor Tihonceac, șeful secției instrumente aerofone la AMTAP din Chișinău. În acea perioadă consăteanul meu Sergiu Caba venea deseori în vizită acasă la mine, pregătind două piese la clarinet pentru un CD – „*Hangul de la Dumeni*” și „*Sârba lui Toadere Captari*” din arhiva mea de folclor cules la Costiceni. Găsea un farmec aparte în melosul folcloric de pe vatra satului de baștină și în repertoriul ce-i aparținea bunelului Toadere Captari.

După absolvirea prestigioasei instituții, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău, în următorii doi ani, 2018-2020, face masteratul la specialitatea de suflet în cadrul Academiei Naționale de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, oraș în care am făcut și eu anterior doctoratul în etnologie. Aici, Sergiu Caba participă în 2019 la Concursul Internațional „Gheorghe Dima”, unde se confruntă cu interpreți din 40 de țări, printre care Israel, Rusia, Polonia, Uruguay, România, Ucraina, Germania, Franța, SUA, Marea Britanie ș.a. În perioada concursului face cunoștință și sesiuni de master-class cu cei mai renumiți clarinetiști din lume invitați în componența juriului, printre care Tibor Reman de la Opera din Berlin, Karlos Ferera, prim-clarinetist al orchestrei filarmonice din Londra, Han Kim din Coreea de Sud, Serghei Elețki din Moscova, Sergio Pires din Portugalia, Giovanni Punzi din Italia, împrietenindu-se cu ei, aceștia, la rândul lor, propunându-i colaborare în țările lor de reședință.

Pe parcursul celor doi ani de masterat consăteanul nostru talentat a activat ca prim-clarinetist la „Opera Privata Vox” și a colaborat cu Orchestra Filarmonicii Naționale „Transilvania” din Cluj, fiind înalt apreciat. Ne vom bucura și noi pentru o carieră prosperă de perspectivă...

...Iar la Costiceni o altă viță a căptărenilor, din familia lui Ghenadie și Valentina Caba, cu numele Ana/ Anicuța, născută la 21.04.2000, perseverență, însușind partitura culorilor în arta decorativ-aplicată și în pictură, dar și interferențele între muzică și arta plastică. Astfel, încă din copilărie, străne-

poata lăutarului Toadere Captari descoperă cu uimire posibilitatea de a se recrea în urma unei activități sau munci prin altă activitate sau muncă. Mai constată Anicuța că, în imaginația ei, muzica apare deseori ca o broderie pe pânza clipelor de bucurie. Aflată în casa bunicii Zina, cu o galerie de portrete expuse, ea se întreabă de ce oare pictorul își realizează mesajele pe pânză, și de ce un muzician, respectiv un interpret, își pictează creațiile pe tăcere?! Au influențat-o, probabil, și schițele de desene ale unchiului Vologhița, care își închipuia că mănuieste bisturiul chirurgical în loc de penel. Acele schițe au ajuns în fondurile Muzeului satului Costiceni.

Așa s-a făcut că, la îndemnul bunicii Ana/ Anițuca, dar și tutelată de faima străbunelului Toadere Captari, alege să studieze vioara la Școala de muzică din Costiceni. Drept motiv de extaz față de vioară i-au servit sugestiile și observațiile tatălui ei, Ghenadie, muzician experimentat, dar și a fratelui Sergiu.

Ce înseamnă să aspiři la aureola înaltului titlu de violonistă, domeniu special al creativității umane? M-am convins după ce am făcut cunoștință cu informații în plus în legătură cu procesele formării mai multor muzicieni violoniști. Realitatea ne confirmă că muzica nu este un divertisment oarecare, iar dictonul răspândit precum că „așa-i viața de artist, noaptea-i vesel, ziua-i trist” este doar o expresie banală. Să ne amintim de afirmația lui Grosse care spunea că „muzica este arta prin excelență a ordinii, a măsurii, a proporției, a echilibrului, a simetriei, a clarității și armoniei”. Factorii obiectivi în construirea unei cariere muzicale, cum ar fi talentul, voința, repertoriul sau fizionomia personalității, abilitatea pentru instrument etc. sunt doar un potențial, iar transformarea lui în realitate depinde de muncă, organizare, atenție și perspicacitate în menținerea permanentă sub control a concordanței cu factorii obiectivi amintiți mai sus. Și Anicuța a avut rezistența, răbdarea și puterea să treacă integral programul din curriculumul acestei discipline. Însă, în adâncul sufletului exista ascunsă și pasiunea incandescentă pentru o altă muzică, aceea a culorilor, a stelelor de pe cer, auzită doar de acei ce știu să contemple misterul cromatic al nopții... Muzica este mereu în natură, în jurul nostru, în aer, lumea e plină de o muzică a culorilor și fiecare dintre noi își ia atâta cât îi trebuie, dacă știe a descifra tăcerea culorilor. Protagonista acestor consemnări a trăit tot timpul conștientă că pictura nu e statică; ea, pictura, „valsează subtil ca o muzică angelică în ochii celui ce o privește” (Andreea Trifu). Într-un dialog întâmplător cu Anicuța, pe când colectam folclor nupțial la Costiceni, ea ar fi spus în șoaptă, în prezența mamei Valentina și a bunicii Zina, o frază ce mi s-a întipărit în minte în acea seară de vară: „ce miracol aș trăi dacă m-aș

strecura în spațiile dintre notele muzicii, acolo este pictată o a doua melodie, aceea a tăcerii sonore emanate din lumina lunii...”

Așa se face că din 2008 până în 2016 Ana Caba s-a împrietenit cu arcușul viorii, clapele pianului și a cântat în cor. Însă, după ce absolvște clasa a zecea, susține examenele de admitere la Colegiul de artă decorativ-aplicată „V. Șcirbleac” din orașul Vijnița.

De remarcat că Anicuța a venit în fața comisiei de admitere la colegiu fără vreo pregătire specială, fără studii la vreo școală de arte plastice. Membrii comisiei au rămas plăcut surprinși de nivelul capacităților creatoare și sensibilitatea artistică a adolescentei de la Costiceni. După ce au verificat cunoștințele ei despre limbajul plastic; despre obținerea imaginii plastice prin intermediul punctelor, liniilor, petelor și posedarea unor cerințe ce țin de redarea formei generale și a fiecărei părți componente, în detalii; despre amplasarea elementelor în spațiu, crearea echilibrului vizual; despre noțiunile privind îmbinarea armonioasă a formelor și culorilor și inițierea în noțiunile de compoziție, schiță ș.a., specialiștii din comisie au concluzionat, în glumă, că Ana Caba ar putea fi admisă din start la anul doi de studii.

Pasiunea din copilărie pentru desen se transformă treptat în vocație, de la schițele în desen cu creionul simplu trece lent la picturi în ulei. Participarea la expoziții se încununează cu primele mențiuni și distincții, apar oferte și lucrări la comandă, avansează în arta portretistică și peisagistică, a vitrajelor pe sticlă și a creației murale.

În prezent Anicuța este studentă la Facultatea de Arte Plastice de la Universitatea de Stat „Iurii Fedcovi” din Cernăuți.

O altă coborâtoare din familia lui Toadere Captari, Tatiana a lui Vladimir și Anițuca, soră dreaptă cu Ghenadie Caba, s-a afirmat drept o continuatoare fidelă a tradiției de familie. Posedând o voce caldă și senină, ce atrage interlocutorul prin intonații ce te farmecă, și o privire cuceritoare, fiind căsătorită cu Vladimir Rață, muzician-acordeonist de vocație, a știut să păstreze și să ducă mai departe pasiunea pentru muzica moștenită de la bune și părinți. Astfel că prin anii '80 ai secolului trecut ansamblul compus din Tatiana, Vladimir, Igor și Oleg Rață câștigă trofeul *Festivalului familiilor dotate* desfășurat la Noua Suliță și Cernăuți.

Născut la 10 aprilie 1962, Vlad al lui Mihai Rață, între anii 1972-1977 studiază acordeonul la Școala de muzică din Noua Suliță. În perioada 1989-1992 face studiile la Colegiul de Cultură din Cernăuți, catedra de instrumente populare. Între anii 2006-2009 obține studii superioare la Universitatea de

Stat „Iurii Fedkovici” din Cernăuți, Facultatea de Artă Muzicală. Acest bagaj consistent de cunoștințe speciale i-au permis să ocupe, din 1989 până în prezent, postul de director al casei de cultură din satul Vancicăuți, iar din 1994, prin cumul, și funcția de profesor de artă muzicală la Școala medie de cultură generală „Ion Vatamanu” din Costiceni, iar din 2000 încoace mai este fondator și conducător artistic al Grupului folcloric de copii „Ghiocelul” din Costiceni.

Activitatea sa ulterioară denotă proiecte raționale și pasiunea nepotolită pentru folclor, pedagogie și muzică în genere, ascensiune pe drumul carierei sale nobile, alături și împreună cu Tatiana și cei doi feciori, cu care împărtășește întotdeauna o devoțiune totală, devotament ce a dus la îmbogățirea și înflorirea vieții familiei Captari prin cele două vițe – Caba și Rață – generatoare de fericire și creativitate. Din această sinteză copleșitoare vom reține și câteva performanțe de ordin competitiv, cum ar fi cele din următorii anii: 2014 – locul II la concursul orchestrelor din școli de la Cernăuți; 2018 – mai multe premii obținute de copiii îndrumați în cadrul Festivalului Internațional de folclor „Rapsodul Toadere Captari” de la Cernăuți, la care au participat grupuri și interpreți individuali din Ucraina, România și Republica Moldova; 2018 – premii și mențiuni la Festivalul „Cununa munților” de la Asău, România; 2019 – premii și mențiuni la Festivalul „Zestrea”, ediția a IV-a, de la Bacău, România; 2020 – participarea cu Grupul folcloric de copii „Ghiocelul” la *Sărbătoarea Unirii* de la Darabani, județul Botoșani, România, localitate înfrățită cu satul Costiceni.

În acest florilegiu s-a născut și a crescut și Igor, fiul lui Vladimir și al Tatiane Rață. Născut la 17 mai 1989, mai întâi urmează studiile la Școala medie de cultură generală din Costiceni (1995-2005), perioadă în care devine laureat și deținător al premiului I la Festivalul-concurs de muzică populară românească „Din cântecele neamului” de la Cernăuți. În anii 2005-2009 își face studiile la Colegiul de muzică „Isidor Vorobchevici” din Cernăuți, catedra de artă vocală. Termină Colegiul de muzică cu diplomă de mențiune (*Cum laudae*).

Studiile la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău, specialitatea canto academic (2009-2013), clasa profesorului Mihai Munteanu, au avut un impact pozitiv asupra carierei tânărului interpret, aliniindu-l la noua generație de maeștri ai scenei clasice europene. În anul 2015 Igor Rața revine la Cernăuți pentru studii de master la Universitatea „Iu. Fedkovici”. În 2016 activitatea sa este apreciată cu titlul de prestigiu – laureat al Premiului „Nazarii Eremciuc”.

Începând cu anul 2014 și până în prezent, Igor Rața este solist al Filar-

monicii de Stat din Cernăuți.

Dintre momentele memorabile din viața lui Igor Rață sunt de menționat moștenirea viorii străbunelului Toadere Captari și recitalul susținut împreună cu familia la Palatul Cotroceni din București în fața președintelui Ion Iliescu de Ziua Națională a României.

...Iar acasă îl așteaptă, împreună cu soția Cristina, fiul Igoraș, o nouă mlădiță în arborele genealogic al renumitei dinastii Captari din Costiceni.

Notă. Articolul a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare 20.80009.1606.03 *Contexte socio-culturale autohtone și interconexiuni europene în creația populară și literatura cultă din Basarabia (sec. XIX până în prezent)*, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al MECC.